Eduskunnan lakivaliokunta

Kuuleminen 13.11.2018 klo 10.45

Asia: Asia: HE 175/ 2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE EHDONALAISEN VAPAUTTAMISEN JÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAN SÄÄNTELYN MUUTTAMISEKSI

Suomen Asianajajaliitolta (jäljempänä 'Asianajajaliitto') on pyydetty lausuntoa hallituksen esityksestä, jonka tarkoituksena on muuttaa ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmää. Esitetty muutos koskisi ehdonlaista vapauttamista tilanteissa, joissa vapautuva vanki ei ole rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa. Tällaisessa tilanteessa vanki vapautettaisiin ehdonalaisesti, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet. Nykyinen vastaava määräaika on kolme vuotta.

Asianajajaliitto ei kannata esitystä.

Ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmän keskeisiä perusteita ovat Suomessa olleet mm. rangaistusjärjestelmän inhimillisyyteen ja uusintarikollisuuden vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet sekä vankimäärän säätely. Rikosoikeudellisessa järjestelmässä on myös ollut yleisesti hyväksyttyä, että ensimmäistä kertaa rikokseen syyllistynyttä henkilöä kohdellaan lievemmin kuin toistuvasti rikoksiin syyllistyviä. Myös Asianajajaliitto pitää näitä tavoitteita tärkeinä.

Rikosten uusimisriski on korkeimmillaan ensimmäisten kuukausien aikana vankilasta vapautumisen jälkeen. Esityksellä ei arvioida olevan ennaltaehkäiseviä vaikutuksia rikollisuuteen. Esityksen vaikutukseksi jääkin lähinnä järjestelmän ankaroituminen ja vankiluvun kasvu.

Hallituksen esityksessä nykyistä järjestelmää on pidetty toimivana, koska se on tärkeä osa hallittua vapauttamista. Hallituksen esityksessä ei ole pystytty esittämään vakuuttavia ja rikosoikeudellisen järjestelmän kannalta riittäviä perusteita nyt esitetylle muutokselle. Esitys perustuu hallitusohjelmakirjaukseen eikä niinkään tutkittuun tietoon ja arvioon siitä, miten uusintarikollisuutta voitaisiin vähentää. Hallituksen esityksessä todetaan, että "oikeudenmukaisuuden kannalta voimassa olevaa kolmen vuoden rikoksetonta aikaa on pidetty liian lyhyenä. Tätä on pidetty myös uskottavuuden kannalta hankalana." Kolmen vuoden aikaa on esityksen perusteluiden mukaan pidetty liian lyhyenä erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö syyllistyy vakavaan rikokseen ja vapautuu suoritettuaan rangaistuksesta puolet. Asianajajaliitto katsoo, ettei esitetyllä muutoksella ole vaikutusta tähän koettuun ongelmaan. Hallituksen esityksessä on tarkasteltu niitä rikoksia, joihin rikoksenuusijat syyllistyvät kolmen vuoden jälkeen rangaistuksen

suorittamisesta. Selvityksestä käy ilmi, että rikoksen uusijat yleisimmin syyllistyvät muihin kuin vakaviin rikoksiin (kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta, varkauteen, näpistykseen, rattijuopumukseen tai huumausaineen käyttörikokseen). Esitys ei siis tulisi kohdistumaan siihen ryhmään, jolla esitystä perustellaan.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevassa jaksossa on arvioitu, että muutos aiheuttaisi päivittäisen vankiluvun kasvua. Rikosseuraamusvirastolle on arvioitu esityksestä aiheutuvan noin 2,2 miljoonan euron lisäkustannukset. Asianajajaliitto katsoo, ettei varoja kohdisteta järkevästi. Olisikin syytä tarkasti arvioida, toisiko 2,2 miljoonan lisäpanostus parempia tuloksia ja vaikuttavuutta suuntaamalla se vankien kuntoutukseen ja vapautumisen valmisteluun sekä yhteiskunnan palveluiden turvaamiseen vapautuneiden henkilöiden osalta. Tätä kautta olisi mahdollisuus vaikuttaa ja alentaa riskiä uusintarikollisuuteen.

Asianajajaliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että samaan aikaan eduskunnassa on käsittelyssä muita hallituksen esityksiä, jotka tähtäävät rikosoikeudellisen järjestelmän ankaroitumiseen ja johtavat vankimäärän kasvuun. Näiden esitysten vaikutuksia pitäisi arvioida kokonaisuutena. On syytä myös selvittää vielä huolella se, ettei järjestelmän yhden osan ankaroituminen johda perusteettomaan ankaroitumiseen toisaalla. Uusiminen koventaa tuomioistuimen määräämää rangaistusta sekä lajiltaan että kestoltaan. Lisäksi uusiminen vaikuttaa rangaistuksen suorittamispaikkaan sekä ehdonalaisen vapauttamisen ajankohtaan.

Helsingissä 12. päivänä marraskuuta 2018

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Antti Riihelä, asianajaja

PL 194, FI-00101 Helsinki
PB 194, FI-00101 Helsingfors
Simonkatu 12 B, FI-00100 Helsinki
Simonsgatan 12 B, FI-00100 Helsingfors
puh. +358 (0)9 6866 120
info@asianajajaliitto.fi
info@advokatforbundet.fi
asianajajaliitto.fi
advokatforbundet.fi